

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2016

SESOTHO PUO YA LAPENG: PAMPIRI YA I
SESOTHO HOME LANGUAGE: PAPER I

MARKING GUIDELINES

Nako: Dihora tse 3

Matshwao: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

POTSO YA 1

- 1.1 O ne a batla ho etsa bonnete ba hore ya qoqelwang a utlwisise, haholoholo ka hore o ne a bua ka dibaka tse fapaneng. (2)
- 1.2 Lerato la leruo le ka etsa hore motho a nke diqeto tse swabisang./O ka mpa wa tshepa lejwe ho na le hore o tshepe motho.
(Dikarabo tsa baithuti di tla shejwa le tsona) (2)
- 1.3 Ho hopola ditaba tse bohloko tse ileng tsa mo hlahela tseo a neng a tlo bua ka tsona. (1)
- 1.4 Tjhe, o ne a ke ke a mo qobella ho shobediswa ke motho ya sa mo tsebeng, lebitsong la dikgomo/sekoloto. (2)
- 1.5 Ho bua leshano ha ho a loka hobane o lokela ho le hopola ka nako tsohle./Ha se hangata motho a nepang leshano leo a kileng a le bua. (2)
- 1.6 A lebisitswe ho Mothofeela.
Mothofeela o rata Diepollo mme o batla ho mo shobedisa empa Diepollo ha a mo tsebe le ho mo tseba ebile ha a mo rate. (3)
- 1.7 Tlhekekefetso ke tshwaro e sa lokang, e utlwisang motho e mong bohloko ya maikutlo. Mona Theko o rera tjhobelo ya Diepollo ho motho eo Diepollo a sa mo tsebeng mme a bile a le moholo haholo ho yena ka dilemo. (Mohlala, dikarabo tsa baithuti di tla shejwa) (4)
- 1.8 Ha ba batle ho bonwa, ba tshaba ho tshwarwa. Ba etsa ketso e mpe. (2)
- 1.9 Moo ho se nang batho, motho a iphumana a le mong.
Moo sephethephethe se leng teng mme ho se bonolo ho fumana ba etsang botlokotsebe.
Moo batho ba elellwang hore ha o motho wa sebaka seo mme o lahlehile.
E le nngwe feela.
(Dikarabo tsa baithuti di tla shejwa.) (2)
- 1.10 Ho ba tshosa hore ba etse seo batlatlapi ba se batlang. (2)
- 1.11 Ba tshohile haholo ke ka hoo ba tonneng mahlo. Ho ahlama. (2)

[25]

POTSO YA 2 KGUTSUFATSO

Matshwao 10	Bohato 5 100–80%	Bohato 4 79–70%	Bohato 3 69–50%	Bohato 2 49–30%	Bohato 1 29–0%
Dikahare: 5	<ul style="list-style-type: none"> Kutlwisiso ya tema e tebile. Dintlha tsa sehlooho kaofela di akareditswe. Tatellano ya dintlha e bopilwe ka bokgabane 	<ul style="list-style-type: none"> Bopaki ba kutlwisiso ya tema bohlakile. Dintlha tsa bohlokwa di akareditswe hantle. . Dintlha di hlahlamana hantle mme di a utlwahala. 	<ul style="list-style-type: none"> Kutlwisiso ya tema e mahareng feela. Dintlha tsa bohlokwa ha di a akaretswa kaofela. Tlhahlamano ya dintlha e a kgotsofatsa. 	<ul style="list-style-type: none"> Kutlwisiso ya tema e teng le ha e sa phethahala. Ho hlalasiswe dintlha tse fokolang mme ha di latellane hamonate. 	<ul style="list-style-type: none"> Kutlwisiso ya tema e a fokola. Ho kentswe le dintlha tseo e seng tsa bohlokwa mme di lobokane feela di a fokola.
Matshwao	5	4	3	2	1–0
Tshebediso ya puo: 5	<ul style="list-style-type: none"> Puo ke e nonneng mme e sebedisitswe ka bokgabane ho hlalisa dintlha tsa bohlokwa. Sebopelo sa dipolelo se nepahetse. Tlotlontswe e bontsha tsebo e kgahlisang ya puo. 	<ul style="list-style-type: none"> Puo e ntle mme e sebedisitswe ka bokgabane ho hlalisa dintlha tsa bohlokwa. Dipolelo di nepahetse mme ho sebedisitswe mefuta e mmalwa. Tlotlontswe e a kgotsofatsa bakeng sa boemo ba moithuti. 	<ul style="list-style-type: none"> Puo e a kgotsofatsa, e sebedisitswe ka tsela e tlwaelehileng. Tlotlontswe e mahareng feela. Diphoso tsa mopeleto di mmalwa empa ha di senye mosebetsi wa moithuti. 	<ul style="list-style-type: none"> Puo e a fokola. Dipolelo tse ding di fosahetse mme di senya mosebetsi wa moithuti; ha di kgone ho hlalisa mehopolo e labalabelwang. Tlotlontswe e a fokola. 	<ul style="list-style-type: none"> Puo e fokola haholo. Dipolelo tse ngata di fosahetse mme le diphoso tsa mopeleto di ngata haholo. Molaetsa o rothofatswa ke puo e fokolang haholo.
Matshwao	5	4	3	2	1–0

- Tshepiso o diehiswa ke ditaba tseo a di utlwang ho ya kopana le kgarebe ya hae.
- Mma Ntshebo o eletsa Mma Ntshebo ka bashemane ba sa tshepahaleng.
- O re ba nyala basadi ba rutehileng jwale ka bona.
- O mo etsetsa mohlala ka Dikeleledi.
- Leqheka leo ba le entseng hore mohlankana wa hae a mo nyale.

[10]

POTSO YA 3 DITHOTHOKISO**3.1 O llelang**

- 3.1.1 Ee, hobane motho enwa o ikentse mme mathata a mo fihletse jwale. (2)
- 3.1.2 Molatswelli/enjambemente/Molamotjetje/molapholletsisi. Se potlakisa morethetho. Ho ntshetsapele mohopolo moleng o ka tlase. (2)
- 3.1.3 Mosebetsi wa bomme o boima, o thata, ha o monate. Mme makgonatsohle a a baba, ha a monate, feela bomme ba kgona ho rarolla mathata ohle. (2)
- 3.1.4 Ho sala lepalapaleng./O setse mathateng o le mone. Ho ba moo o sa sireletsehang teng. (2)
- 3.1.5 Lenyalo le fedile. (1)
- 3.1.6 Makgonatsohle: Le fokotsa bolelele ba dinoko tsa lentswe./Le fana ka sefutho. (2)
- 3.1.7 Karaburetso ya tatso. Ho bopa setshwantsho se hlakileng kelellong ya mmadi/ ho kgutsufatsa palo ya mantswe a ka beng a sebedisitswe ho hlalosa. (2)

3.2 Ba ile, ba ile

- 3.2.1 Ba ratwang ba hlokaetse mme ba setse mathateng kapa mahlomoleng. (2)
- 3.2.2 ... re otlwa le ... re tulwa/re tujwa (2)
- 3.2.3 Tshotleho ya lona e tshwana le e neng e etsahala ho Baiseraele naheng ya Ekgepeta. (2)
- 3.2.4 E tlisa pherekano hobane ho hlonepha ha ho a tshwanelwa ke kotlo/tshotlo. (1)

3.3 Ha le dikela

- 3.3.1 Kgomo ke phoofolo ya bohlokwa ho Mosotho, merero yohle ya bohlokwa jwaloka bohadi e sebetswa ka kgomo. (2)
- 3.3.2 aa bb cc (1)
E fana ka morethetho thothokisong. (1)
- 3.3.3 Ke ho natefisa le ho nontsha puo. (2)
- 3.3.4 Ho hohela maikutlo a mmadi./E bea mmadi boemong ba ya botswang mme a arabe potso. (2)
- 3.3.5 Ke ho hatella le ho hlakisa puo e hlaloswang kapa ho hodisa sefutho sa se hlaloswang. (2)

[30]

POTSO YA 4

- 4.1 102 kg. E etsa hore motho a ikutlwe a le matla/a itshepa/a le bobebe. (2)
- 4.2 Monica o shebahala a sa ikgotsofalla ha motho ya temeng ya B yena a shebahala a thabetse boima ba hae. (2)
- 4.3 Tjhe, tjhebeho ya motho ha se lona lebaka empa ke pelo le botho tsa motho tse tlisang boitshepo.

Kapa

- Ee, ho shebeha hantle, ho o fa seriti seo o ke keng wa se fumana ha o sa shebehe hantle. (3)
- 4.4 Ke batho ba mmele/nonneng, **B** o shebeha a thabile ho feta **A**. (2)
- 4.5 Motho o lokela ho kgotsofalla seo a leng sona mme a phele bophelo ba hae ka ho phethahala. (Dikarabo tsa baithuti di tla shejwa). (2)
- 4.6 Mebala ya diaparo le disebediswa tsa bashanyana e bolou mme ya banana ke e pinki. (2)
- 4.7 Ee, ba bang ba ka dumela ho ikamahanya le ditebello tseo, ha ba bang ba ka lwantshana le ditebello tseo mme tsa tliša ditlamorao tse fapaneng. (3)
- 4.8 Batswadi ba bang ha ba latele setereothaepe sa hore banana ba apare pinki mme bashanyana ba apare bolou. (2)
- 4.9 Re utlwisa hore batho ba bang ba ntse ba latela setereothaepe seo. (2)
- 4.10 4.10.1 "a" eo ke sehlongwanthao mme se ka fetoha ha lekgathe le fetoha. (1)
- 4.10.2 Tlami "-ile" e hlomathiswa qetellong, e nka sebaka sa sehlongwanthao; athe "di-" yona e nka sebaka sa sehlongwapele. (2)
- 4.10.3 "-di" ke sehlongwapele mme se bontsha bongata ba lebitso, se boele se thuse ho tsebisa sehlopha sa lebitso. (2)

[25]**POTSO YA 5**

Bana ba **nang** le batswadi ba **ba** ratang haholo ba ye ba senyehe haholoholo ha e le dikgorula. "Nnete ke hore ha ho jwalo ka mehla", ho realo Ntswaki. Nna **ke** ne ke dula le **nkgono wa ka**. O **ne a** nthata empa a sa ntefise.

[10]**Matshwao ohle: 100**